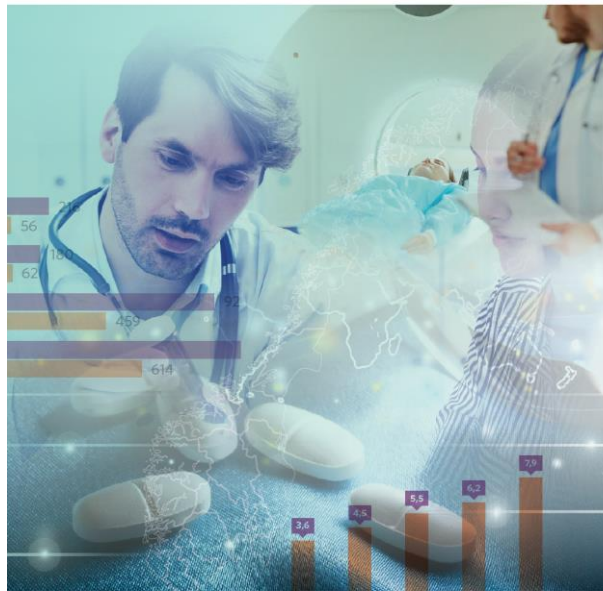

Overdiagnostikk og overbehandling

Medisinsk overaktivitet

FOR MYE, FOR LITE ELLER AKKURAT PASSE?

Om variasjon, over- og underforbruk
i helsetjenesten

- Være kjent med begrepene overdiagnostikk/overbehandling og kunne reflektere over konsekvenser for pasient og samfunn.
- Per Stensland
- Sogndal 22. oktober 2020

Kilder

- Helsedirektoratet, Legeforeningen og Folkehelseinstituttet konferanse: Medisinsk overaktivitet, 06.02.2020. (På nett)
- Legeforeningen <https://www.legeforeningen.no/om-oss/rapporter/for-mye-for-lite-eller-akkurat-passe/>
- <https://www.legeforeningen.no/kloke-valg/>

Vær skeptisk til mer enn 5 legemidler til eldre

Knut Laake, prof geriatri, 1987-2003

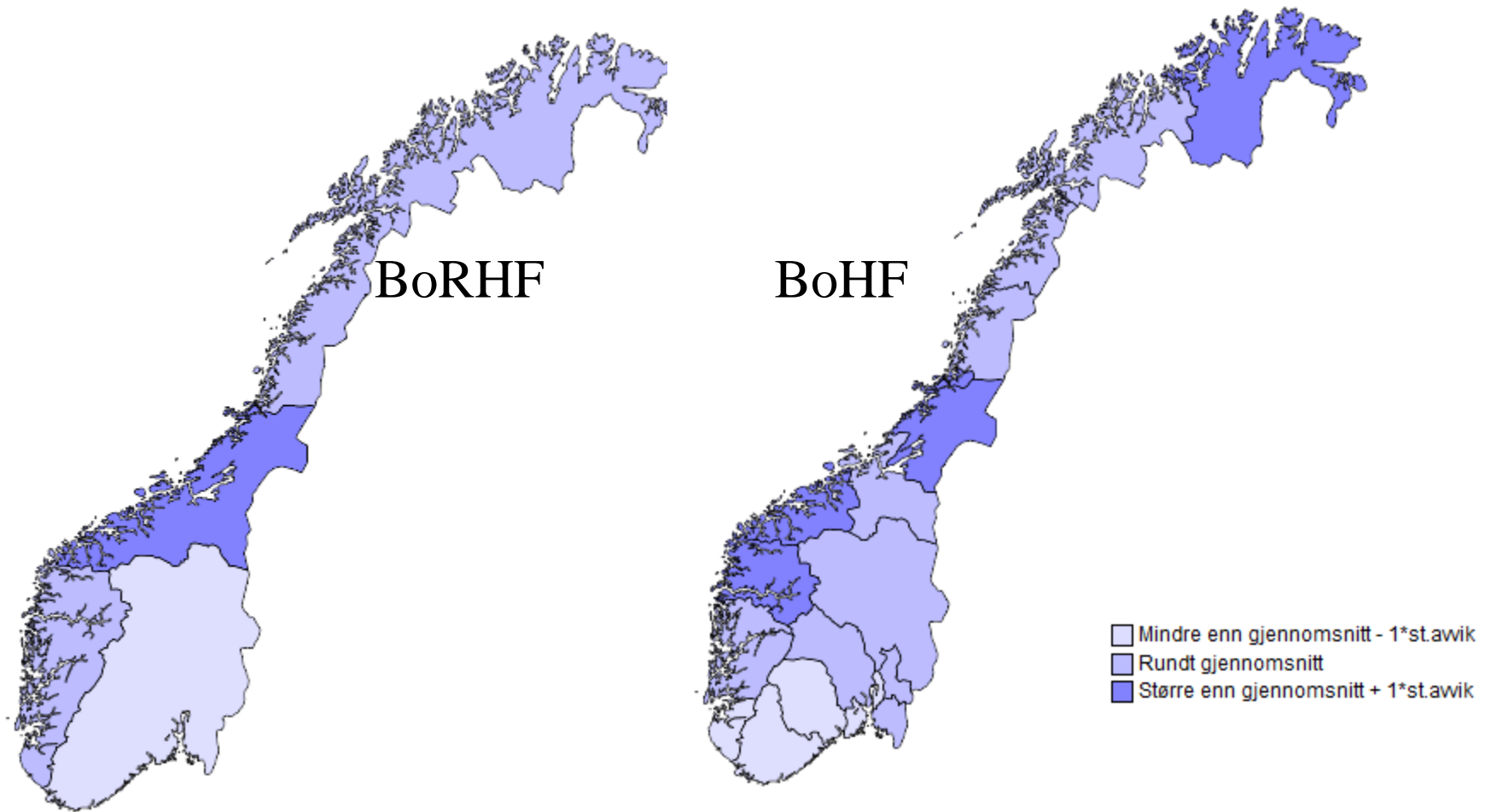

“Doctors are men who prescribe medicines of which they know little, to cure diseases of which they know less, in human beings of whom they know nothing.” (Voltaire 1760)

Skulderkirurgi, Snitt 08-11

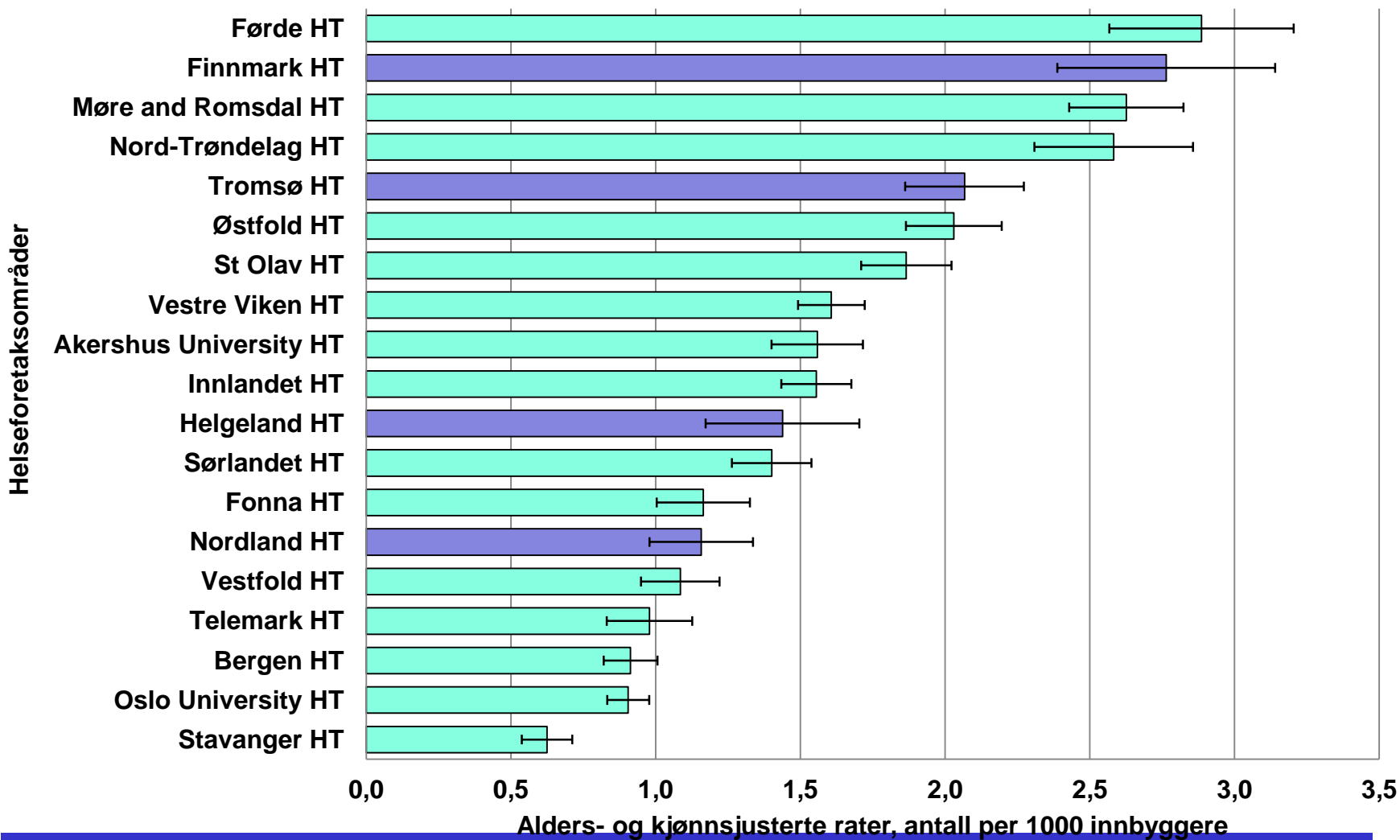
OH Førde

Variasjon * 5 – Er alt like bra?

Er det faglig forsvarlig?

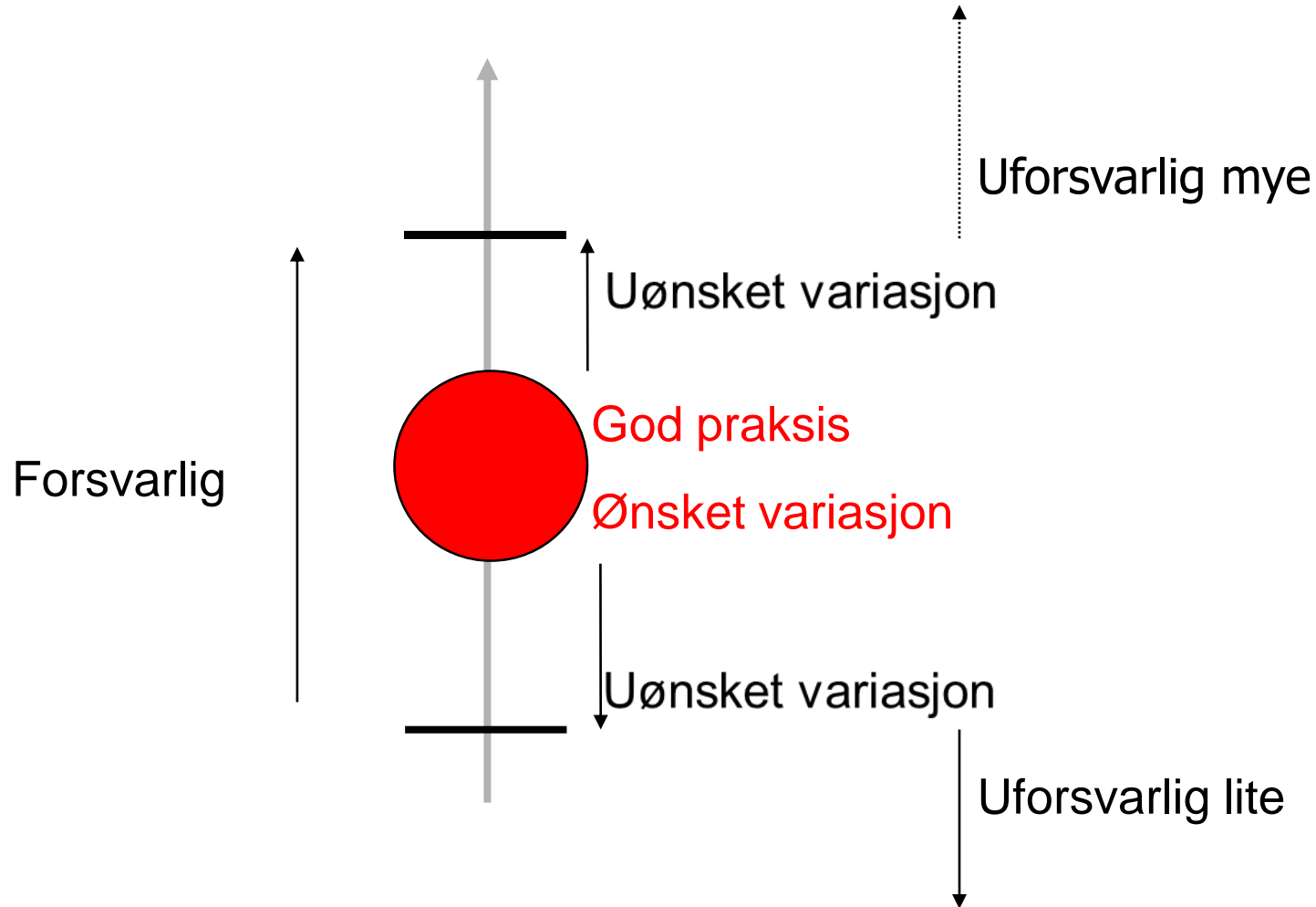
Skulderkirurgi Forbruk boområder i Norge 2011. n=7 323

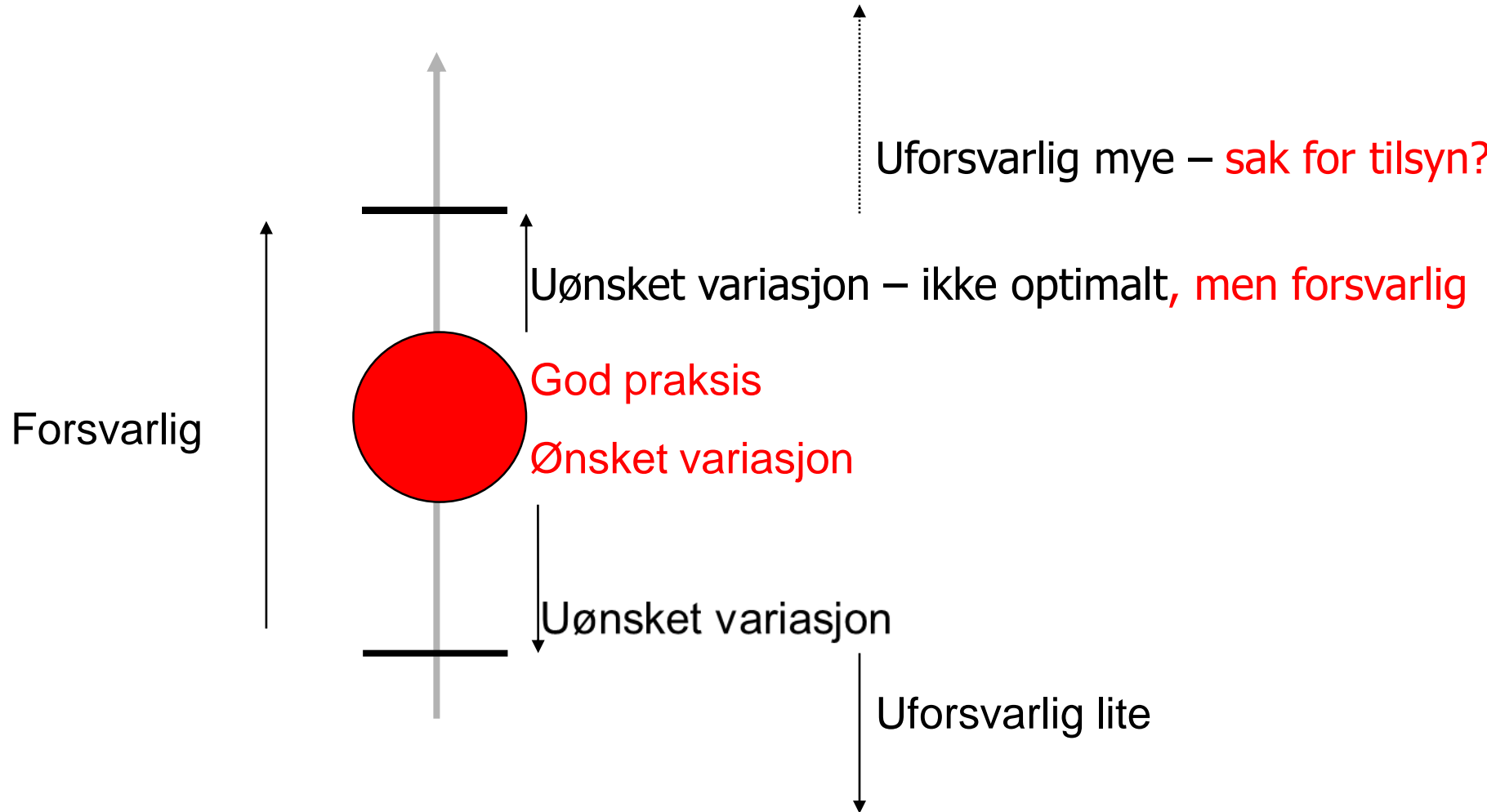
Hvordan argumentere for *rasjonell* klinikk?

Uforsvarlig mye helsetjeneste?

Uforsvarlig mye helsetjeneste?

Gjør kloke valg

[Forsiden](#)[Om oss](#)[Samarbeid](#)[Ressurser](#)[Pasientspørsmålene](#)[← Kloke valg](#)

Om Gjør kloke valg

Gjør kloke valg-kampanjen er en norsk versjon av den internasjonale Choosing wisely-kampanjen som startet i USA i 2012. Hensikten er å redusere overbehandling og overdiagnostikk i helsevesenet. Mange undersøkelser og behandlinger er ikke bare unødvendige, men kan også være skadelige for pasientene.

Overaktivitet - Overforbruk

- **Overdiagnostikk**
 - Diagnostisering av en pasient uten symptomer med en sykdom som aldri vil gi symptomer eller føre til død.
 - **Eksempel: Prostatakraft**
- **Overutredning**
 - Diagnostikk eller henvisninger som rimelig sikkert ikke vil gi betydningsfull informasjon.
 - **Eksempel: MR av kne**
- **Overbehandling**
 - Behandling som ikke gir nytte, eller fører til mer skade enn nytte
 - **Eksempel: statiner til lavrisikopasienter**
- **Medikalisering:**
 - En utvikling der stadig flere av menneskers erfaringer eller problemer søkes forklart gjennom (bio)medisinske forhold og behandlet av helsevesenet.
 - **Eksempel: Sorg gjøres til diagnose**
- **Sykdomssalg:**
 - Det å gjøre spesifikke medisinsk målbare fenomener til sykdom fordi det fremmer salg av en diagnostisk metode eller en behandling.
 - **Eksempel: Low-T (lavt testosteron-nivå)**
- **Felles:** Pasienten har ingen netto nytte av, eller i verste fall tar skade av konsekvensene av helsetjenestene medfører

Kilde: For mye, for lite eller akkurat passe. Den norske Legeforening november 2016 og For mye medisin – vidunderlig?

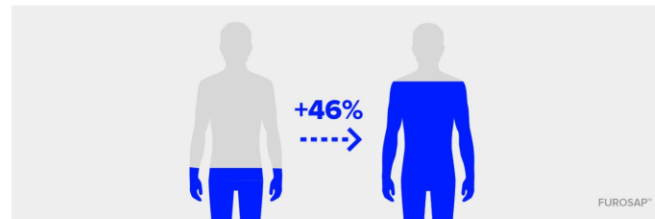

Skjermdump fra FB nå

Økte nivået av fritt testosteron med 46% i gjennomsnitt

Den patenterte råvaren Furosap™ som er hovedingrediensen i T+, viser ekstraordinære resultater på fritt testosteron hos menn.

Nivåene av fritt testosteron økte med 46% i gjennomsnitt med Furosap™ som er hovedingrediensen i kosttilskuddet T+.

Gjør kloke valg

Unngå å måle PSA uten først å vurdere risiko og indikasjon ved hjelp av anamnese og klinisk undersøkelse >

Unngå å forskrive NSAID uten at det foreligger spesifikk grunn og risiko for bivirkninger er vurdert >

Unngå å foreta «pakke-bestilling» av blodprøver - vurderer spesifikk indikasjon for hver enkelt prøve >

Unngå å oppfordre friske mennesker til regelmessig helseundersøkelse uten symptomer eller kjent risikotilstand >

Unngå å starte medikamentell primærforebygging før totalrisiko er vurdert og fordeler og ulemper med behandling er drøftet med pasienten >

Spesialistforeningenes identifisering av overaktivitet (Gjør kloke valg)

- **Allergitestning:** Tester på matvareallergier hos barn, som kan vise allergi mot matvarer som barnet egentlig ikke er allergisk mot, og gi barnet et begrenset kosthold og mangelsykdommer.
- **Antibiotikabehandling:** Behandling ved bakterier i urinen uten at det gir plager. Feil bruk av antibiotika kan føre til utvikling av motstandsdyktige (resistente) bakterier. Det betyr at antibiotika ikke lenger har effekt på disse bakteriene. Bakterier som er resistente mot antibiotika er et alvorlig og økende problem i hele verden.
- **Bildeundersøkelser (Røntgen, CT, MR):** Ved hjernerystelse, vondt i korsryggen og smerter foran i kneet.
- **Blodprøver:** Mange prøver "for sikkerhets skyld" som gir falsk positive testsvar. Dette kan igjen føre til unødvendige prøver og inngrep.
- **Gulping og oppkast hos spedbarn:** Unødvendig utredning med pH-måling og behandling med medisiner.
- **Helseundersøkelser** av friske mennesker uten plager eller kjent risiko.
- **Hjernerystelse:** CT-bilde av hodet ved hjernerystelse.
- **Hodepine:** Unødvendige billedundersøkelser (røntgen, CT eller MR).
- **Knesmerter:** Unødige bildeundersøkelser (Røntgen, CT eller MR) ved smerter foran i kneet uten at kneet er veldig hovent, er låst eller man har forsøkt fysisk behandling uten effekt.
- **Luftveisinfeksjoner hos barn:** Unødig behandling med kortisonlignende medisiner (BetaPred o.l.), unødige røntgenbilder og gjentatte blodprøver og unødig måling av oksygenmetning.
- **Ryggsmerter:** Unødige røntgenundersøkelser (og behandlinger)
- **Søvnproblemer:** Bruk av beroligende midler og sovemidler, som har bivirkninger og øker risiko for fall og hoftebrudd hos eldre.
- **Urinveisinfeksjoner:** Unødig bruk av antibiotika uten at pasienten har plager.

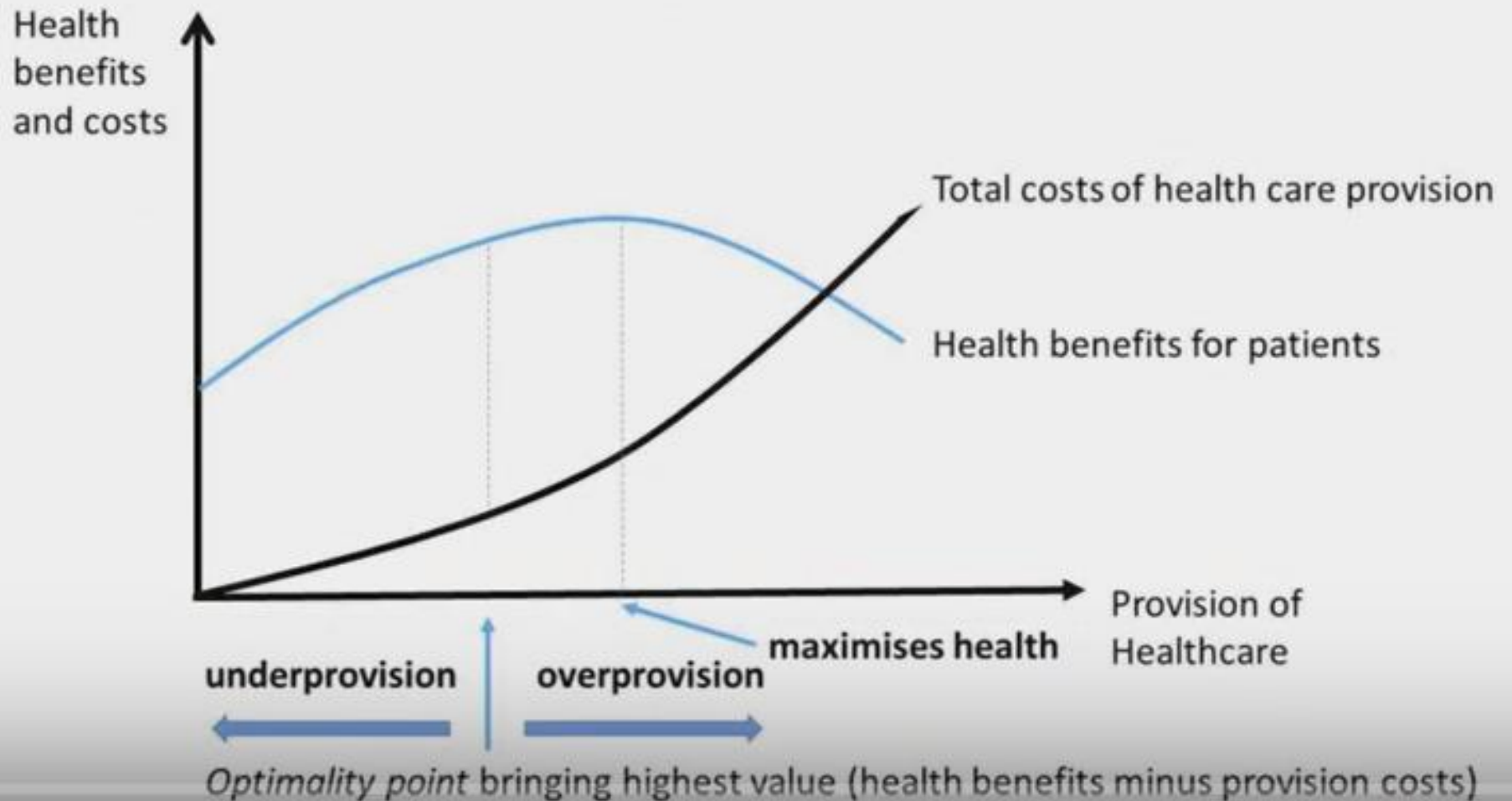

Kan vi **unngå** under- og overaktivitet?

- Nei.
- Medisinens kunnskap er begrenset
- Medisin og helsefag er preget av usikkerhet
 - Anvendelse av kunnskap fra noen (grupper) på unike enkeltindivider

Figure 2: (Theoretical) illustration of the relation between healthcare provision, health benefits and costs of provision. From: *Expert Panel on effective ways of investing in Health (EXPH) Defining value in "value-based healthcare", 26 June 2019*

Er overaktivitet bærekraftig?

Nei, fordi:

- **Ressurser:** Trenger alle ressursene til effektive helsetjenester.
- Reduserer eller undergraver **kvalitet** i helsetjenesten.
- Hindrer eller **underminerer effektive helsetjenester** (alternativkostnader)
- Gir betydelige følge-**skader** (*primum non nocere*).
- Det **reduserer tillit**: «Helsetjenesten går på tillit.» Tillit smører og driver helsetjenesten.

Pressen som mikrofonstativ

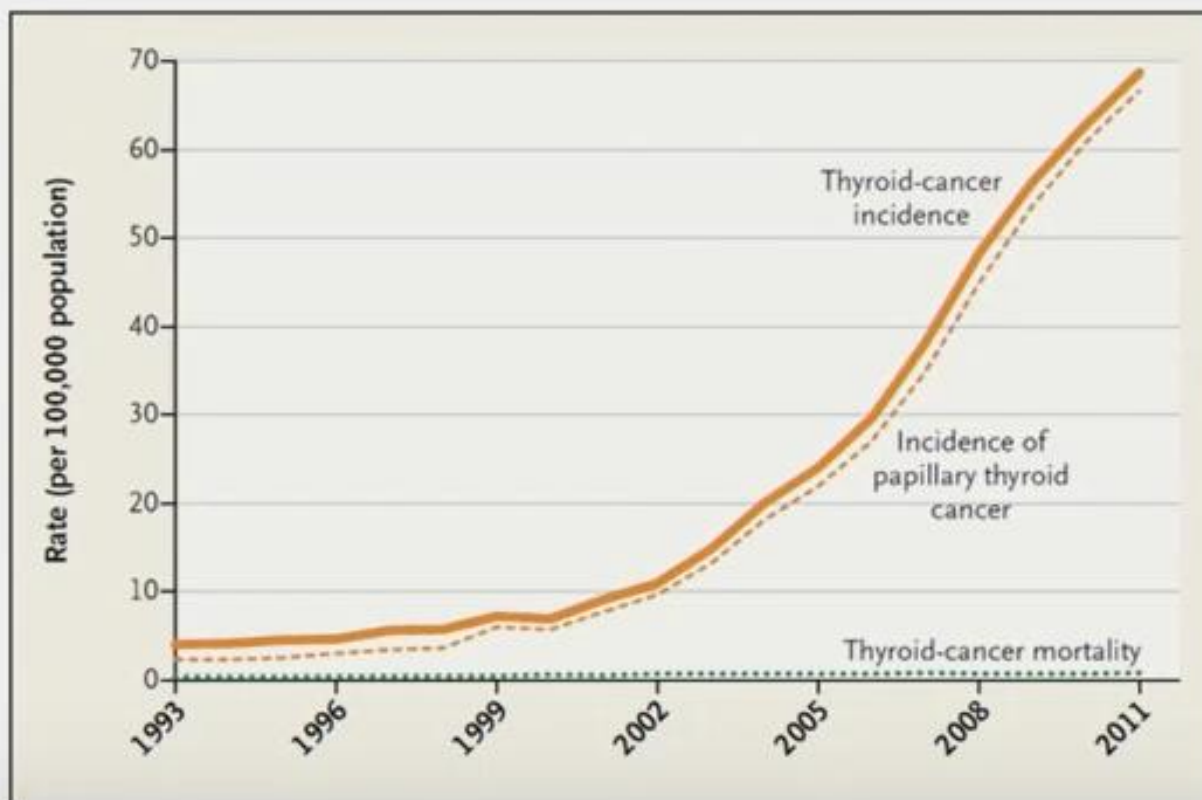

Pressen – begynnende skepsis

Tidlig er bedre enn sent: Skjoldbruskkjertelkreft

Thyroid-Cancer Incidence and Related Mortality in South Korea, 1993–2011.

Data on incidence are from the Cancer Incidence Database, Korean Central Cancer Registry; data on mortality are from the Cause of Death Database, Statistics Korea. All data are age-adjusted to the South Korean standard population.

n engl j med 371;19:1766

Ta-hjem-beskjed

- Medisinsk overaktivitet er uunngåelig
- Noen ganger kan den til og med være akseptabel og ønskelig, men:
- Overaktivitet (og underaktivitet) undergraver grunnverdier for helsetjenesten: *kvalitet, sikkerhet, effektivitet, integritet, trygghet og tillit.*
- Må kjempe mot sterke ytre og indre krefter.
- Det er ikke enkelt, men enklere: Det er dette ettertiden vil måle oss på.

BMJ – en god kilde

- Too much medicine
- BMJ's Overdiagnosis initiative

- BMJ april 2002

